

Jouve hil zen

la inor akordatu gabe hil zaigu Parisen Pierre-Jean Jouve, liriko, kritikoa, saiolari eta nobelista, ia 90 urte bete zituela.

Arras-en jaioa, gazte gazterik sartu zen poesigintzara Baudelaire, Mallarmé eta Rimbaud-en bidetik. Lehenengo Mundu Gerran Romain Rolland-ekin adiskidetu zen. Adiskidetasun hau eta Jules Romains-en miresmena oinarrikoak izango ditu bere lehenengo poesigintza sinbolistan.

Baina Jouve 1924.ean hasten da norbera izaten. Konbertsio radikal bat izan du. Ordurarteko asmo eta bideak utzi, eta batetik mistika katolikoari lotzen zaio, bestetik psikoanalisiari. (Beraren emazteak Freud frantsesera itzuli baitu). Konbertsio honen fruitua: **Mysterieuses Noces** (Misteriozko Ezteiak) 1925.ean, eta **Sueur de Sang** (Odol Izerdia) 1934.ean.

Jouveren mundua trajikoa da. Samina. Herio grinazko eta apokaliptikoa. Garbitasun absolutua bilatzen du. "Hutsa". Poetaren Golgota da. Irudi, metafora, sinbolo indartsu bezain bihurri eta barrokotan isurtzen du barne beteko labe gorria.

Izpiritu hori tipikoa du musika interpretazioan ere. Jouve Mozarten interprete interesgarrienetakoa da. Baina Jouverentzat Mozart ez da uste ohi dugun musikari jolasti, alai. Deabruzko bere barrena musika bidez errendatzen duen trajikoa baizik.

Gerra bezperetan Jouve gozoago bat agertu zen, **Kyrie** poesiek (1938). Berdin **Louange** (Alabantza) poesiek ere munduko ilunotan argia pizten dute. **La Vierge de Paris**-en, aldiz, Frantziaren gorazarre bat eskaini digu, alemanek okupaturiko Frantzia Erresistentziari eutsiz. Orixek bezala, egia oinazeetan argitzen dela uste zuen. Frantziak bere oinazeetatik ikasi behar zuela. Gerra ostean, hartu zen bidez etsiturik, bere bakartatera erretiratu zen eta politikan sekula ez gehiago sartzea erabaki.

Pierre-Jean Jouve minorien poeta tipikoa da. Konplejua, zaila, txit kultua eta eraz oso berea. Haren poesiek Dante Saria, Nazional Sari Haundia eta Akademia Frantsesaren Lirika Saria irabazi izan arren, Jouve ezezagun bat da publiko handiarentzat. Haren nobela **Paulina 1880** zineman ikus daitkeen arren, Autorea ezezagun haundi bat besterik ez da.

Oso pobre bizi zen, eta miseria hil da. Duela bost urte, diru bilketa bat egin behar izan zen, goseak eta hotzak ia akabatu zuen poeta laguntzeko. Horretan ere bere buruari eta bokazioari beti zintzo, geroz eta gutiago ikusten den poeta-monje tipo bat joan zaigu.

GREGORIO BALDATIKA

SUZKO URTEAK

"Chronique des années de braise"

Lakhdar Hamina zinegile famatuaren filme bat dugu titulu hori dakarrena. Bere Herriari buruz, Algeria, egina da eta horretan ez digu Algeriako iraultza kontatu nahi, Algeriako herria zehearen kontzientziaztea baizik. Ekintza luzea da 1940. urtetik 1954. arte, Algeriako Iraultzaren hasera arte, beraz.

Lehenik Basamortuko arabiarren miseria dakusagu: idortearengatik artaldeak hiltzen zaizkie eta beren herritik alde egin behar dute, gari soroetan edo harrobietan frantsesen menpean lan egiteko beharturik; haien borondatearengatik maite duten arbasoen lurra behar dute utzi.

Gerla hasten denean, 1940. urtean, Frantzia Alemaniaren menpean jarriz gero, Algerian batzuk morrontzapea bukatuta dagoela gogoan dute eta Alemaniaren alde (ez nazien alde) beren buruak nahi dituzte jarri. Baina armistizioa firmatu ondoren enganiatu direla ohartzen dira; beti nagusi berdinen menpean daude. Gerla aurretik bezalaxe basamortuko herri-tarrak aldamenekoeekin burruka latzean dabilta, hibaiko ura bereganatu nahian, **ZANGO BELTZEN** menpean lan egiten dutenek horrelako burruka alferrik dela esplikatzeko dielarik. Beren nagusien aurka, lurjabe handien kontra alegia, burrukatu behar zela erakusten die. Orduan Algeriar askoren baitan abertzaletasuna eta burrukatzeko gogoia sortzen ari da; baina oso zatiturik daude abertzaleak: batzuk legeari jarraituz nahi dituzte propaganda eta bozketak egin, eta besteak hori alferrik delakoan burruka harmatua zabaldu nahi dute. Historiak frogatu digunez, azkeneko hauek izan dute arrazoia, hori izan baita Algeria askatzeko bide bakarra; denbora horretan frantses gobernuak Algeriako nortasuna ukatuz ez zuen aldakuntzarik nahi, hori legezkoa izan arren.

Filme honen bidez, denbora honetan Algeriako herria nolako alienaziotan bizi zen erakutsi nahi izan digu egileak. Manifestazioetan ziharduten soldaduak ez ziren frantsesak arabiarrek baizik, eta Frantziaren mitoa beren buruetan sarturik, beren aberkideen aurka burrukatzea gauza normala iruditzen zitzaion. Kritikari batzuk Lakhdar Haminak falta historiko bat egin duela diote zeren Petain Mariskalaren miliziarrek Algeriako herri batetan manifestazio bat egiten dakusagu, Algerian miliziarik ez delarik sekulan egon; baina neure ustez egileak espreski egin duke falta hori, horrelaxe herriaren alienazioaren karikatura bat erakutsi nahian.

Filme honen lehengo bersioa, dakusagunez gero, arabieraz emana zaigu, itzulpena agerteraziz. Lehenik luze xamarra iruditzen zaigu filmea, baina erdia pasatuz gero, gero eta interesanteagoa topatzen dugu. Teknikaren aldetik ona da, kolorezko irudi ederrak dakartza, lekuan bertan eginak. Lakhdar Hamina daukagu filmearen egilea, eskenaren idazlea, teknikalari eta aktore nagusia.

Xanti Lafitte